Länsstyrelsen Stockholm

Datum
2021-03-08

Beteckning
101-73598-2020

Enheten för integration och nationella minoriteter

Kulturdepartementet

Remissyttrande över Förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken

Er beteckning: Ku/2019/01888/CSM

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit del av Sametingets *Förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken.* Myndigheten har i följande yttrande valt att fokusera på de delar i handlingsprogrammet som Länsstyrelsen som uppföljningsmyndighet för minoritetspolitikens utveckling anser särskilt angelägna att kommentera.

Länsstyrelsen tillstyrker dock i allt väsentligt Sametingets förslag och understryker vikten av en sammanhållen kedja av insatser, från förskolan till högskolan, och vidare i samhället, för att samiskan i Sverige ska främjas, finnas kvar och utvecklas.

Länsstyrelsens synpunkter på förslagen är enligt följande.

1. Lägga grunden för de samiska språkens möjligheter att revitaliseras

Ratificera Språkstadgan i nivå med Finland och Norge

Länsstyrelsen är positiv till förslaget om att Sverige utökar sina åtaganden enligt den Europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Länsstyrelsen anser dock att en djupare analys behöver göras angående vilken nivå av åtagande som är rimlig och som återspeglar målsättningar på bästa vis och där det finns förutsättningar och ett formellt utrymme att höja åtagandenivån. Länsstyrelsen hänvisar till de resonemang om detta som återfinns i SOU 2017:88. För det fall att regeringen beslutar om att öka Sveriges åtaganden bör det utredas om det även ska göras för finska och meänkieli.

Särskild lag som säkerställer urfolket samernas språkliga rättigheter

Postadress
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Regeringsgatan 66

Telefon
010-223 10 00

Fax
010-223 11 10

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Länsstyrelsen ställer sig positiv till målet om att stärka de samiska språken men anser att effekterna av förslaget behöver analyseras djupare innan det antas ett förslag om att samernas språkliga rättigheter ska regleras i en egen lag. Länsstyrelsen uppfattar förslaget som att det skulle innebära att samiska inte längre omfattas av lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk utan regleras särskilt. Länsstyrelsen ser flera möjliga konsekvenser av ett sådant förslag och anser att konsekvenserna av förslaget behöver utredas ytterligare i det fortsatta arbetet. Länsstyrelsen har tillsammans med Sametinget i uppdrag att följa upp minoritetspolitikens utveckling. Länsstyrelsen ser synergieffekter och fördelar med en sammanhållen minoritetspolitik. Myndigheten ser också vikten av att samernas särskilda rättigheter och behov som urfolk får genomslag och respekteras. Länsstyrelsen anser att det vore önskvärt att få en tydligare bild av hur detta förslag skulle påverka minoritetspolitiken i stort, innan det fattas ett beslut om en särskild samisk språklag. Vidare hänvisar Länsstyrelsen till regeringens bedömning i prop. 2017/18:199 s. 29-30.

Kartläggning av de samiska språken

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men vill framhålla komplexiteten och känsligheten med att samla in uppgifter.

Förbättrad samordningsstruktur i Regeringskansliet

Länsstyrelsen är positiv till en interdepartemental arbetsgrupp, eftersom det kan medföra att arbetet med minoritetspolitiken genomförs än mer samlat och att expertis inom området säkerställs på flera departement.

2. Språkliga resurser och språklig infrastruktur

2.1 Språkliga resurser i samhället

Samiskt språkcentrum på flera orter

Länsstyrelsen är positiv till förslaget om att utvidga Samiskt språkcentrums verksamhet, eftersom det skulle bidra till ökad revitalisering av samiskan. För att språken ska bestå och utvecklas behöver den pågående språkbytesprocessen brytas. Genom att utveckla Samiskt språkcentrum och etablera nya center inom nord – och lule/pitesamiskt område ges bättre förutsättningar för att stärka det samiska språkarbetet. Länsstyrelsen delar bedömningen om att förutsättningar,

målsättningar och utmaningar ser olika ut för de olika samiska språken, och att det är stora geografiska avstånd mellan orterna.

Inrättande av språkresurscentrum på kommunal eller regional nivå

Länsstyrelsen är positiv till förslaget och framhåller vikten av regionala och kommunala språkinstitutioner för att synliggöra och tillgängliggöra språken. Länsstyrelsen har i tidigare remissvar delat Sametingets bedömning av att det finns behov av ytterligare utveckling och stöd för språkrevitaliserande arbete i kommunala och regionala verksamheter. Det är särskilt viktigt inom förskolan och utbildningsområdet men även inom äldreomsorgen (se dnr 101-25262-2019).

3. En fungerande utbildningskedja

3.1 Sameskolans och de samiska förskolornas centrala roll

Förstärk samisk utbildning

Länsstyrelsen tillstyrker i allt väsentligt alla förslag i avsnitt 3 och understryker vikten av en sammanhållen kedja av insatser, från förskolan till högskolan, för att samiskan i Sverige ska finnas kvar, revitaliseras och utvecklas.

3.2 Förskola

Rätt till samisk förskola i hela landet

Länsstyrelsen instämmer i förslaget och anser att möjligheten att erbjuda barn i hela landet rätt till förskola som bedrivs helt eller till väsentlig del på samiska vore en värdefull förstärkning av språken och dess status.

Införa en läroplan för samisk förskola

Länsstyrelsen instämmer i förslaget och anser att det skulle bidra till att stärka barnets utveckling i samiska och den samiska kulturen, och att det bör vara en del av den samiska utbildningskedjan. Om förslaget genomförs så anser Länsstyrelsen att motsvarande förslag i handlingsprogrammet för finska, jiddisch, meänkieli och romska ska genomföras.

3.3 Grundskola inklusive förskoleklass

Utvecklad tvåspråkig undervisning

Länsstyrelsen stödjer Sametingets förslag och vill påpeka att det finns behov av ytterligare stimulerande insatser, för att fler tvåspråkiga verksamheter ska komma till stånd. Länsstyrelsen delar därför bedömningen om en utökning av tvåspråkig verksamhet och fjärrundervisning och ser det som en viktig insats för att omfattningen av tvåspråkig undervisning i samiska ska kunna utvecklas.

Regelförändringar kring tvåspråkig undervisning

Länsstyrelsen stödjer Sametingets förslag och vill påpeka att det synes finnas behov av ytterligare stimulerande insatser, utöver att undanröjda hinder i skollagstiftningen, för att fler tvåspråkiga verksamheter ska komma till stånd.

Reglera rätten till modersmålsundervisning i förskoleklass

Länsstyrelsen stöder förslaget om att modersmålsundervisning ska gälla även i förskoleklass. Länsstyrelsens erfarenhet är att rättigheterna för barn och elever i förskola och förskoleklass till nationella minoritetsspråk alltför ofta förbises i praktiken. Det är vidare viktigt att utreda möjligheterna att skriva fram ytterligare rättigheter för barn i förskolan som de nationella minoriteterna. Ytterligare åtgärder för att konkretisera kommunernas skyldigheter i syfte att revitalisera de nationella minoritetsspråken inom förskoleklassen är därför angeläget.

Sammanhållen och jämförbar statistik

Länsstyrelsen är positiv till förslaget men vill framhålla komplexiteten och känsligheten med att samla in sådana uppgifter och vikten av att det sker i samrådet med det samiska folket.

3.4 Gymnasieskolan

Öka antalet elever som läser samiska på gymnasienivå

Länsstyrelsen delar bedömningen om att det är avgörande för samiskans utveckling och revitalisering att tillse och möjliggöra insatser för att öka antal elever som läser samiska på gymnasienivå.

Språkkampanj 2.0

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. Barn och ungas möjlighet till engagemang är en viktig del i minoritetspolitikens genomförande.

3.8 Läromedel

Länsstyrelsen delar bedömningen som görs. Det är viktigt att staten tar ett finansiellt ansvar för produktionen av läromedel, så att samiska barn och elever i Sverige kan få tillgång till läromedel som är anpassade utifrån en lokal kontext.

Sverige har ett särskilt ansvar för samiskan som språk, och det får inte vara marknadens behov av läromedel som ska avgöra tillgången på läromedel.

Strukturerat läromedels- och lärverktygssamarbete med Norge och Finland

Länsstyrelsen delar bedömningen som görs, och anser att ett samarbete med Norge och Finland skulle kunna gynna tillgången på läromedel på kort och lång sikt.

Komplettera läromedel från Norge och Finland

Länsstyrelsen delar bedömningen som görs, och anser att det skulle kunna gynna tillgången på läromedel på kort sikt. För att språken ska kunna fortleva och utvecklas är det viktigt att identifiera de vägar och samarbeten som finns för att säkra tillgången på läromedel och lärare. Ett sådant sätt är förevarande förslag om att komplettera med läromedel från Norge och Finland.

3.9. Livslångt lärande – kompletterande åtgärder

Folkbildningen

Länsstyrelsen är positiv till förslaget och anser att folkbildningen kan spela en viktig roll i spridandet av samiska och kunskap om urfolket samerna i samhället i stort.

4. Förbättrat gränsöverskridande samarbete

Stärka och utveckla gränsöverskridande samarbeten i Sápmi

Länsstyrelsen är positiv till förslaget. För att språken ska kunna fortleva och utvecklas är det viktigt att identifiera de vägar och samarbeten som finns.

5. Synliggörande och statushöjning

Attitydförändrande insatser bland allmänheten

Länsstyrelsen delar bedömningen och är positiv till förslaget. Myndigheten bedömer att det minoritetspolitiska delområdet diskriminering och utsatthet behöver utvecklas. I Länsstyrelsens och Sametingets årliga rapporteringar till regeringen rapporteras återkommande att minoritetspolitiken hittills haft begränsade effekter för att motverka diskriminering och utsatthet och att behovet

av särskilda insatser för att motverka diskriminering, trakasseriet och hatbrott är påtagligt. Åtgärder behöver vidtas inom samtliga delområden för att påskynda genomförande av minoritetspolitiken, inte minst när det gäller insatser för att säkra skydd och motverka diskriminering och utsatthet av nationella minoriteter.

Språk som diskrimineringsgrund

Länsstyrelsen delar bedömningen. I myndighetens årligen återkommande uppföljningsrapporter, som utarbetas tillsammans med Sametinget, har förslag lämnats till regeringen som rör delområdet diskriminering och utsatthet. I rapporten för 2015 gjordes en fördjupad uppföljning om barns rätt till sitt nationella minoritetsspråk som visar på ett flertal behov inom området diskriminering och utsatthet. Myndigheterna lämnade ett förslag om att diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen (2008:567) bör ses över för att utreda möjligheterna att uppta de nationella minoritetsspråken som diskrimineringsgrund.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Johan von Sydow med utvecklingsledare Moa Nordin föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillväxtdirektör Anna Conzen medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.